

## TEKSTİL ÜRÜNLERİ İHRACATINDA STRATEJİK DIŞ TİCARET YAKLAŞIMI: TÜRKİYE VE ÇİN ÜZERİNE BİR UYGULAMA

*Prof. Dr. İsmail AYDOĞUŞ\**  
*Arş. Grv. H. Gonca DİLER\*\**

### ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Türkiye ve Çin için tekstil ürünleri sektöründe Stratejik Dış Ticaret yaklaşımının uygulanabilme durumunun belirlenmesidir. Çalışmada 1996-2007 yılları arasını kapsayan Türkiye ve Çin'e ait tekstil ürünleri ihracat rakamları, bu ülkelerin toplam mal ihracatı rakamları ve dünyanın yapmış olduğu tekstil ürünleri ihracat rakamları ile dünyanın toplam mal ihracatı rakamları kullanılmıştır. Bu verilerden hareketle Türkiye ve Çin için tekstil endüstrisindeki tekstil ürünleri alt sektörüne ait, Balassa'nın Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler İndeksi hesaplanarak söz konusu sektörün rekabet gücü belirlenmeye çalışılmıştır. Balassa indeksinin sonuçlarına göre Türkiye tekstil ürünleri ihracat performansı ile Çin'in en büyük rakibi konumundadır.

---

\* Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F., İktisat Bölümü

\*\* Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F., İktisat Bölümü

## ABSTRACT

The aim of this paper is to determine the status of applicability Strategic Foreign Trade approach on Turkey and China textile products sector. In this paper, export figures of textile products, total goods exports figures of Turkey and China and, these countries' total goods exports, the figures have made the world's export of textile products in the world with figures for total exports of goods figures are used in the 1996-2007 time periods. With the assistance of these data are calculated the Index Balassa'nın On the Comparative Advantages of the competitiveness of the sector was to be identified for Turkey and China in the textile industry for textile products sub-sectors. According to Balassa Index, Turkey is the biggest competitor to China with its' textile products export performance.

## GİRİŞ

Uluslararası iktisat teorisinde yer alan geleneksel teoriler, tam rekabet piyasası varsayımında birçok konuyu ele almıştır. Fakat eksik rekabet piyasalarına gerekli eğilimi göstermemiş ve büyümeyi de dış odaklı olarak kabul etmiştir.

İktisadi kalkınma olgusundaki yenilik hareketleri uluslararası iktisatta yeni teorilerin oluşmasına imkan sağlamıştır. Bu teoriler, bazı kaynaklara göre 'yeni ticaret teorileri' bazı kaynaklara göre ise 'stratejik ticaret teorileri' olarak farklı başlıklar altında toplanmaktadır.

Bu çalışmada, stratejik dış ticaret yaklaşımına göre Türkiye ve Çin'in tekstil ürünleri kapsamında ihracat performansları hesaplanarak karşılaştırılacak ve sonuçlar değerlendirilecektir.

Bu çalışma dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Stratejik Dış Ticaret Yaklaşımı hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde, Türkiye ve Çin'in tekstil sektörü tanıtılmıştır. Üçüncü bölümde ise araştırmada kullanılan veri seti ve metodoloji belirlenmiştir. Son bölümde de çalışmada elde edilen ampirik bulgular değerlendirilmiştir.

## I. STRATEJİK DIŞ TİCARET YAKLAŞIMI

Stratejik dış ticaret yaklaşımı, temelde karşılaştırmalı üstünlüğe dayanmayan ticaretten hareket ederek 1940'larda Hirschman ve Rosenstein – Roden tarafından ortaya atılmıştır<sup>1</sup>.

Stratejik dış ticaret yaklaşımının oluşmasını sağlayan iktisatçılardan Dixit, Ethier, Helpman, Krugman ve Norman ülkelerin zengin olduğu kaynaklarda uzmanlaşmalarının önemli olmadığını, ticaretin sadece uzmanlaşmanın sağladığı artan getiriler nedeniyle yapıldığını ileri sürmüşlerdir.

Stratejik dış ticaret yaklaşımı, oligopolcü uluslararası rekabet anlayışına dayanmaktadır. Dış ticarete oligopol karı, ülke dışındaki şirketlerden ülke içindeki şirketlere aktararak ülkenin kazanç sağlaması şeklinde hareket etmektedir<sup>2</sup>. Uluslararası ticarete oligopol yapı ve korumacı politikalar, eksik rekabeti ortaya çıkartmaktadır ve

---

<sup>1</sup> A. Paul KRUGMAN, 'Does The New Trade Theory Require a New Theory?', *The World Economy*, 1992, 15 (4), s.423-442

<sup>2</sup> M. CORDEN, "Strategic Trade Policy." in *International Trade Theory and Policy, Selected Essays of Max Corden*, 1992, s.274

eksik rekabet koşullarında serbest ticaretin tam olarak bir çözüm olmayacağını ifade edilmektedir<sup>3</sup>.

Oligopolcü rekabete göre, malın fiyatının maliyetini geçtiği durumlarda malın ithalatını yapan ülke ihracatı yapan ülkeye bir bedel öder. Ödenen bu bedel devletin dış ticarete müdahalesini gerektirmektedir. Devlet, ithalatı yapan firmaya ihracat yardımları veya ithalat sınırlamaları getirerek müdahale eder. Müdahale ile uluslararası ticarete yerli firmalar daha fazla ticaret yapabilmektedirler<sup>4</sup>. Stratejik dış ticaret yaklaşımı, sanayileşmekte olan ülkelerde önemli olan dışsallık gibi bir sorundan yararlanarak devlet müdahalesini savunmaktadır. Yapılacak devlet müdahalesi de iki temel konuda gereklidir. Bunlar, oligopol yapıdan kaynaklanan gelirleri yabancı şirketlerden yerli şirketlere kaydırmak ve bilgi - teknoloji geliştirerek dışsal fayda sağlayan sektörleri korumak olarak sayılabilir<sup>5</sup>.

Bu yaklaşımda önemli olan faktör, dışsallık olduğu için öncelikle dışsallığın olduğu sektörler belirlenir. Belirlenen sektörlerle devlet müdahalesiyle toplam faktör verimliliği artırılarak ekonomide refahın genişletilmesi sağlanır. Bu stratejik bir harekettir ve böylece ülkenin rakip ülke karşısında avantaj sağlaması amaçlanır.

Ancak ülkedeki sektörlerin tümünde dışsallık varsa, dışsallığın yoğunluğuna göre devletin müdahalesini ayarlaması ekonomik refah için yararlı olacaktır. Yani doğru zamanda ve mekanda, doğru sektör

---

<sup>3</sup> K. STEGEMANN, 'Policy Rivalry among Industrial States: What Can We Learn from Models of Strategic Trade Policy?', *International Organization*, Vol. 43, No. 1, 1989, s. 73-100

<sup>4</sup> J. BRANDER ve B. SPENCER, 'International R & D Rivalry and Industrial Strategy', *The Review of Economic Studies*, 1983, Vol.50. No.3, s.707-722

<sup>5</sup> P. KING, *International Economics and International Economic Policy: A Reader*, Second Edition, New York: McGraw-Hill, 1995, s.24

seçilerek devlet müdahalesi yapılmalıdır. Mesela GATT ihracat sübvansiyonlarının uygulanmasını yasakladığı için daha çok GATTT'a uygun projelere devlet desteği yapılması amaçlara ulaşılmada yararlı olacaktır<sup>6</sup>. Bu tür bir anlayışın hakim olduğu piyasalar, daha çok biyoteknoloji, uçak imalatı ve yarıiletkenler gibi teknoloji yoğun sektörler olarak sayılabilir.

Ampirik çalışmalara göre yerli piyasada güçlü yabancı bir ülke rekabetiyle karşı karşıya olan yerli şirketlerin devlet müdahalesini istedikleri ortaya çıkmıştır<sup>7-8</sup>.

Öte yandan, stratejik dış ticaret yaklaşımı kapsamına girecek olan firmaların belirlenmesi, güçlü giriş olanaklarının olmadığı sektörler, başka ülkelerin de aynı yaklaşımı kullanabileceğinin gözardı edilmesi, korumacı tutumların kötüye kullanılabilmesi gibi sebeplerle stratejik dış ticaret yaklaşımının uygulanmasında zorluklar oluşabilmektedir.

## II. TÜRKİYE VE ÇİN'DE TEKSTİL SEKTÖRÜ

Cumhuriyet sonrasında pamuk ihraç edip, iplik, kumaş ve giyim eşyası ithal eden Türkiye 1950'den itibaren iplik ve kumaş, 1970'lerden bugüne kadar da hazır giyim ürünleri ihraç etmektedir.

---

<sup>6</sup> H. ÇEŞTEPE, 'Stratejik Ticaret Politikası: Yarıiletkenlerde Malezya ve Güney Kore Arasında Bir Karşılaştırma', *DTM Dış Ticaret Dergisi*, Sayı:14, Temmuz 1999

<sup>7</sup> A. KRUEGER, 'The Political Economy of The Rent - Seeking Society', *American Economic Review*, 64, 1974, s.291-303

<sup>8</sup> E. J. RAY, 'The Determinants of Tariff and Nontariff Trade Restrictions in the United States', *Journal of Political Economy*, Vol.89, 1981, s.105-121

Tekstil sektörü, iç piyasadaki ihtiyaçlara cevap vermenin yanı sıra ihracatta da önemli gelişmeler kaydetmiştir<sup>9</sup>.

Türkiye, dünyanın sayılı pamuk üreticilerinden biri olarak üretilen tekstil ürünlerinin büyük bir kısmı pamukludur. 2004 sezonundan bu yana pamuk üretiminde yaşanan düşüş nedeniyle iç piyasa üretimini karşılayamadığı için bugün net pamuk ithalatçısı konumundadır.

Tekstil sektöründeki makineleşme yaşının 10'un altında olmasıyla makine parkı olarak Avrupa'dan gençtir. Fakat sektörde en önemli rakibimiz olan Çin daha genç bir makine parkına sahiptir.

Sektörün rakiplerine oranla Avrupa pazarına yakın olması, çabuk teslimat, moda takibi, güven, üretilen kalitenin fiyatlarının Uzakdoğu'ya göre düşük olması, ürün çeşitliliği gibi faktörler avantajları olarak görülebilir. Ayrıca sektör hammadde ihtiyacının % 75'ini yurtiçinden sağlamaktadır<sup>10</sup>.

Türkiye, 1998 ile 1999 yıllarında yapılan tekstil makine ve ekipmanları yatırımıyla oluşan aşırı kapasite nedeniyle son yıllarda düşüş kaydetmiştir. Dolayısıyla makine ve ekipmanları ithalatı da gerilemiştir.

Uluslararası Ticaret Merkezi'ne göre, Türkiye'nin dünya toplam kumaş ihracatında % 2.5, pamuklu dokuma ihracatında % 2.6, suni – sentetik dokuma ihracatında % 2.5, ipek, yün, keten dokuma ihracatında % 1.1, örme kumaş ihracatında % 2.3 civarında paya sahiptir<sup>11</sup>.

Yine Uluslararası Ticaret Merkezi verilerine göre, Türkiye'nin dünya toplam kumaş ithalatında % 2.8, pamuklu dokuma ithalatında

---

<sup>9</sup> <http://www.igeme.gov.tr>

<sup>10</sup> <http://www.igeme.gov.tr>

<sup>11</sup> <http://www.intracen.org>

% 2.1, suni – sentetik dokuma ithalatında %1.5, ipek, yün, keten dokuma ithalatında % 1.6, örme kumaş ithalatında % 0.6 civarında paya sahip olduğu görülmektedir<sup>12</sup>.

Türkiye'deki durumu özetledikten sonra dünyadaki işleyişin nasıl olduğunun da incelenmesi gerekir. Tekstil alt sektörleri olarak ele aldığımızda pamuklu dokuma ihracatında; Çin % 20.4, İtalya % 11.3, ABD % 7.6, suni – sentetik kumaş ihracatında; Çin % 16.6, G. Kore % 13.3, İtalya % 7.9, ipekli, yünlü ve bitkisel lifli dokuma kumaş ihracatında; İtalya % 27, Çin % 13.6, Almanya % 7.8, örme kumaş ihracatında; G. Kore % 23.7, Çin % 17.6, ABD % 9.5 ile ilk sıraları paylaşmaktadırlar<sup>13</sup>.

Dış ticarete durumu kıyaslayabilmek için ithalatçı ülkeleri de incelemeye dahil etmek gerekir. Pamuklu dokuma ithalatında; Hong Kong % 11.4, Çin % 9.2, ABD % 8.6, suni – sentetik kumaş ithalatında; Çin % 13.1, Hong Kong % 7.2, Meksika % 5.6, ipekli, yünlü ve bitkisel lifli dokuma kumaş ithalatında; Çin % 12, ABD % 8.6, Almanya % 7.2, örme kumaş ithalatında; Hong Kong % 18.9, Çin % 11.8, ABD % 9.5 paya sahiptirler<sup>14</sup>.

Yukarıdaki istatistiki verilerden de anlaşılacağı gibi Türkiye için Çin, tekstil sektöründe ihracatta en büyük rakip konumundadır.

### III. METODOLOJİ VE VERİ SETİ

Stratejik dış ticaret yaklaşımında yapılan ampirik çalışmalar genel itibariyle ABD, Japonya v.s. ülkeler ile ölçek ekonomisi

---

<sup>12</sup> <http://www.intracen.org>

<sup>13</sup> <http://www.igeme.gov.tr>

<sup>14</sup> <http://www.igeme.gov.tr>

dahilinde sanayi üretimini şekillendiren ülkeler baz alınarak yapılmıştır.

Çeştepe (1999), Malezya ve Güney Kore arasında yarıiletkenler sektöründe yaptığı çalışmasında Malezya'nın rekabet gücünün Güney Kore'ye göre yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçta devletin yarıiletkenler sektörüne sağladığı teşvik ve korumalarla, yabancı yatırımcılara karşı esnek tutumu önemli rol oynamaktadır. Öte yandan Güney Kore'nin yerli firmalarının güçlenmesi, rakip firmalarla rekabeti arttırabilmesi için yabancı yatırımlara karşı katı bir tutum izlemekten ve bazı teşvikleri azaltıp bazılarını da kaldırdığından dolayı rekabet gücünde azalmalar kaydedilmiştir<sup>15</sup>.

Çeşitli ülkelerde pek çok sektörün açıklanmış karşılaştırmalı üstünlüklerini ölçmek için çok sayıda çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalarda temel amaç, ticaret sonrası verilerden oluşan göstergeler kullanarak açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükleri ölçebilmektir. Bu amaçla ortaya atılmış pek çok yöntem ve bu yöntemlerin özelliklerini analiz eden pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar; Hillman (1980), Bowen (1983), Ballance (1985), Yeats (1985), Kojima (1970), Kunimoto (1977), Vollrath (1991) sayılabilir. Yapılan bu çalışmalar neticesinde her ülke için kullanılabilir genel geçerliliği olan bir model ortaya çıkarılamamıştır.

Bu çalışmada belirli bir model temel alınmayacak ve tekstil ürünleri imalatında Türkiye ile Türkiye'nin kuvvetli rakipleri arasında bulunan Çin'in 1996 - 2007 yılları arasındaki dış ticaret ihracat performansına konu olacak ihracat rakamları veri olarak kullanılacaktır. 2008 yılı verilerinin Türkiye ile ilgili rakamları TUİK

---

<sup>15</sup> H. ÇEŞTEPE, 'Stratejik Ticaret Politikası: Yarıiletkenlerde Malezya ve Güney Kore Arasında Bir Karşılaştırma', *DTM Dış Ticaret Dergisi*, Sayı:14, Temmuz 1999



tarafından geçici olarak yayınlandığı ve Dünya Ticaret Örgütü'nün de Çin ve Dünya verilerini yayınlamadığı için bu yıla ait veriler analiz kapsamına dahil edilmemiştir.

Aşağıdaki tabloda analizde kullanılan veriler yer almaktadır.

**Tablo 1.** 1996 - 2008 Yılları Arasındaki Türkiye Çin ve Dünya'ya Ait İhracat Değerleri (Değer 000 \$)

YILLAR	Türkiye'nin Tekstil Ürünleri İhracatı	Türkiye'nin Toplam Mal İhracatı	Çin'in Tekstil Ürünleri İhracatı	Çin'in Toplam Mal İhracatı	Dünya'nın Tekstil Ürünleri İhracatı	Dünya'nın Toplam Mal İhracatı
1996	3.817823	23223473	12111954	151048000	146255000	5403000000
1997	4450117	26259668	13828066	182792000	149831000	5591000000
1998	4794000	26968916	12817441	183712000	155739000	5501000000
1999	4557626	26586188	13042954	194931000	152744000	5712000000
2000	4614078	27758201	16134633	249203000	156765574	6456000000
2001	4943497	31328803	16825224	266098000	148216496	6191000000
2002	5532758	36057634	20561986	325596000	154549473	6492000000
2003	6841165	47251785	26900175	438228000	173112042	7585000000
2004	7998061	63164180	33427912	593326000	195375297	9220000000
2005	8742704	73475224	41050174	761953000	202656834	10485000000
2006	9265791	85532861	48683029	968935000	217991796	12113000000
2007	10804633	107268995	55967741	1217776000	238126193	13950000000
2008	11321088	131999055	-	-	-	-

Kaynak: [www.tuik.gov.tr](http://www.tuik.gov.tr), [www.wto.org](http://www.wto.org)

Çalışmada kullanılan veriler, ekonomik faaliyetlere ISIC, Rev.3 göre belirlenen tekstil ürünleri alt faaliyeti ve ülkeler ile dünya toplam mal ihracat değerleridir.

Çalışmada dış ticaret ihracat performansı, Balassa'nın Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler yöntemiyle hesaplanacaktır. Bu yöntem, bir ülkenin belli bir mal ihracatının toplam ihracat içindeki payını, ele alınan diğer ülkenin söz konusu payı ile kıyaslama imkanı vererek ülkelerin göreceli piyasa payların gösteren bir indekstir.<sup>16</sup>

<sup>16</sup>K. HEIDENSOHN, ve E. P. HIBBERT 'A Sectoral Analysis of Europe's Competitiveness.', *Competitiveness Review*, Vol. 7(2), 2000, s.25-37

Balassa'nın Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler formülü<sup>17</sup>;

$$EP_{ij} = \left[ X_{ij} / X_{it} \right] / \left[ X_{wj} / X_{wt} \right]$$

i : Ülke

j : Dış ticarete konu olan mal

$EP_{ij}$  : i ülkesinin j malındaki ihracat performansı (rekabet gücü)

$X_{ij}$  : i ülkesinin k ülkesine j malı ihracatı

$X_{it}$  : i ülkesinin k ülkesine toplam ihracatı

$X_{wj}$  : Dünya'nın k ülkesine j malı ihracatı

$X_{wt}$  : Dünya'nın k ülkesine toplam ihracatı

Bu formül esas alınarak Türkiye ve Çin'in tekstil ürünleri ihracat performansı karşılaştırması yapılarak yorumlanacaktır.

#### IV. AMPİRİK BULGULAR

Balassa'nın Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler yöntemi ile Türkiye ve Çin için hesaplanacak ihracat performans değerlerine göre Stratejik Dış Ticaret yaklaşımıyla ilgili yorumlar yapılabilecektir.

Aşağıdaki tabloda Türkiye ve Çin'in tekstil ürünleri sektöründe ihracat performansı görülmektedir.

---

<sup>17</sup> Bela BALASSA, 'Trade Liberalization and 'Revealed' Comparative Advantage', *Manchester School of Economic and Social Studies*, 33, 1965, s.9-24

**Tablo 2.** 1996 - 2007 Yılları Arasındaki Türkiye ve Çin'in Tekstil Ürünleri İhracat Performansları

YILLAR	TÜRKİYE'NİN TEKSTİL ÜRÜNLERİ İHRACAT PERFORMANSI	ÇİN'İN TEKSTİL ÜRÜNLERİ İHRACAT PERFORMANSI
1996	6,073134056	2,962262078
1997	6,323681856	2,822877767
1998	6,278831123	2,46438221
1999	6,410717683	2,502183126
2000	6,845519949	2,666359167
2001	6,591051958	2,641091859
2002	6,445482466	2,652754017
2003	6,343663705	2,689572703
2004	5,975511953	2,658747779
2005	6,156190314	2,787366012
2006	6,019509008	2,791865651
2007	5,900690650	2,692386511

Balassa'nın Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler yönteminde bulunan indeksin 1'den büyük bir değer alması, ülkesinin analiz konusu malda karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğunu ifade etmektedir. Başka bir ifadeyle, o malın ülkenin toplam ihracatı içinde payı, dünya ticaretindeki payından daha büyüktür. 1'den küçük indeks

değeri ise o malda karşılaştırmalı dezavantaj olduğunu ifade etmektedir.

Tablodaki sonuçlar da açıkça göstermektedir ki, Türkiye tekstil ürünleri ihracatında Çin için önemli ağırlığa sahip en büyük rakip konumundadır. Çünkü sonuçlar karşılaştırıldığında Türkiye'nin genel itibariyle yaklaşık üç kat daha güçlü bir rakip olduğu ortadadır.

Türkiye'nin özellikle 2001 yılında yaşamış olduğu kriz nedeniyle tekstil ürünlerindeki ihracat performansında da 2000 yılına göre bir gerilemenin ortaya çıkmış olduğu açıktır. Fakat bu durum bile Türkiye'nin Çin için önemli bir rakip olma halini değiştirmemiştir.

Türkiye'nin ihracat performansını olumsuz yönde etkileyen başka faktörlerde mevcuttur. Bunlardan bir tanesi, dünya'nın yedinci büyük pamuk üreticisi olan Türkiye'nin ürettiği pamuğun fiyatının dünya pamuk fiyatlarının üzerinde olmasıdır. Öte yandan 2007 yılı sonu itibariyle dolar kurundaki önemli düşüşlerin olması da ihracat gelirlerinin azalmasına neden olmuştur. Ayrıca yine 2007 yılında ABD'de başlayan Mortgage dalgası nedeniyle petrol fiyatlarında oluşan artışlarda Türkiye'nin ihracat performansını olumsuz etkileyen faktörler olarak sayılabilir.

Öte yandan Çin'in tekstil ürünleri ihracat performans değerlerinin 1'den büyük olması da Çin'in tekstil sektöründe hiç de önemsiz olmadığını göstermektedir. Avrupa Birliği ve dünya ihracatında Çin son derece hızlı ilerlemeler kaydetmektedir. Özellikle ABD'de kotalar kaldırıldığında Çin'den yapılacak ithalatları dizginlemek amacıyla özel korunma önlemlerini hayata geçirmenin gerekliliği ortaya çıkmıştır. Özel tekstil korunma programının kapsamlı şekilde hayata geçirilmemesi durumunda, Çin, Amerika Birleşik Devletleri tekstil ürünleri pazarını hızla egemenliği altına alacaktır. Öte yandan manipülasyon şeklinde gerçekleştirilen Çin

ihracat teşvikleri, devlet sübvansiyonları ve ihracat vergisi indirimleri Çin'i tekstil ticaretinde baş edilmesi zor bir güç olarak ortaya çıkarmaktadır.

Çin tekstiline karşı korunma programının, etkili şekilde kullanılması halinde dahi, yalnızca kısa vadeli bir çözüm olacağını belirtmek gerekir. Dolayısıyla dünyanın, Çin'in serbest pazar rekabet anlayışına ters uygulamalarını kaldırmadıkça, daha kalıcı birtakım sınırlayıcı mekanizmalar tasarlaması önem taşımaktadır.

Dünya tekstil ürünleri ticaretinde Çin'in egemenliğini engellemek amacıyla uygulamaya geçirilebilecek birkaç tane eylem sıralanabilir. İlk eylem, Dünya Ticaret Örgütü'nün gerçekleştireceği bir yöntem olup, Çin tekstil ürünleri ihracatları üzerinde kota kontrolünün korunmasına yönelik yeni bir oluşum içermektedir. İkinci eylem ise uzun vadeli olmakla birlikte adil ve rekabetçi bir pazar ortamı sağlamak amacıyla gereklilik arz etmekte olup, dünya genelindeki hükümetlerin, Çin'in manipülasyon, ihracat vergisi ve devlet sübvansiyon programlarını iptal etmeye zorlamak amacıyla Dünya Ticaret Örgütü'nü, Uluslararası Para Fonu'nu (IMF) ve diğer mekanizmalarını kullanmalarını gerektirmektedir.

## V. SONUÇ

Türkiye tekstil endüstrilerinin karşılaştırmalı üstünlük ve rekabet gücünün, Balassa'nın açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler indeksi analiz sonuçları göstermektedir ki, Türkiye tekstil ürünleri endüstrileri Dünya piyasalarında karşılaştırmalı üstünlük ve rekabet gücüne sahiptir.

1 Ocak 2005 tarihinden itibaren küresel rekabete açılan Dünya tekstil ürünleri piyasasında yaşanan gelişmelerin, Türkiye tekstil ürünleri endüstrisinin rekabet gücünde önemli etkiler yaptığı açıktır. Ülkelerin ihracat performansını etkileyen unsurlar arasında; kaliteli ve ucuz hammadde temini, nitelikli işgücü, işgücü ve teknoloji kullanımında verimlilik, pazara yakınlık, pazarlama ve dağıtım kanallarına sahip olmak, ürün kalite ve çeşitliliğini zenginleştiren ve birim üretim faaliyetlerinde tasarruf sağlayan AR-GE faaliyetleri ile moda ve marka gelmektedir. Uluslararası rekabet deneyimine sahip olan Türkiye tekstil ürünleri endüstrisi açısından, Avrupa Birliği, Rusya ve Türk Cumhuriyetleri pazarlarına yakınlık, sektörün en önemli hammaddesi olan pamuğun yurtiçinde üretimi, eğitilmiş işgücüne sahip olunması ve lojistik, ulaşım, iletişim konularındaki altyapının mevcudiyeti en önemli fırsatlar olarak görülmektedir.

Öte yandan Türk tekstil ürünleri sektörünün ihracat performansını olumsuz yönde etkileyebilecek önemli sorunları da bulunmaktadır. Bunlar; riskli ve kısa vadeli finansman sorunu, ABD ve büyüyen Uzakdoğu pazarlarına uzaklık, ülke imajının yetersizliği, marka yaratılamaması, teknoloji geliştirme ve AR-GE yetersizliği, firmaların % 80'inin KOBİ olması dolayısıyla yaşanan öz sermaye yetersizliği, yeni pazarlara giriş konusunda sıkıntılar, rakiplere göre yüksek enerji ve Çin ile diğer Asya ülkelerine göre yüksek işçilik maliyetleri sayılabilir.

Analiz sonuçları değerlendirildiğinde, böyle bir ortamda gerekli tedbirlerin alınmaması durumunda Türkiye, sahip olduğu rekabet gücünü kaybetme tehlikesi ile karşılaşacaktır. Dolayısıyla Türkiye'nin, Avrupa Birliği ve Dünya piyasalarında sahip olduğu yüksek ihracat performansını sürdürebilmesi için, sektörde teknolojik gelişme ve AR-GE'ye önem verilmesi, maliyet gerektiren unsurların

yeniden düzenlemesini, verimlilik artışlarının sağlanması gibi önemli konuları hayata geçirmesi gerekmektedir.

## KAYNAKÇA

- BALASSA, B., 'Trade Liberalization and 'Revealed' Comparative Advantage', *Manchester School of Economic and Social Studies*, 33, 1965, s.9-24
- BALLANCE, R., FORSTNER, H. ve MURRAY, T., 'On Measuring Revealed Comparative Advantage: A Note on Bowen's Indices', *Weltwirtschaftliches Archiv*, 121, 1985, s.346–350
- BRANDER, J. ve SPENCER, B., 'International R & D Rivalry and Industrial Strategy', *The Review of Economic Studies*, Vol.50 No.3, 1983, s.707-722
- BOWEN, H., 'On the Theoretical Interpretation of Trade Intensity and Revealed Comparative Advantage', *Weltwirtschaftliches Archiv*, 119, 1983, 464–472
- CORDEN, M., 'Strategic Trade Policy' in International Trade Theory and Policy' *Selected Essays of Max Corden*, Edward Elgar, 1992
- ÇEŞTEPE, H., 'Stratejik Ticaret Politikası: Yarıiletkenlerde Malezya ve Güney Kore Arasında Bir Karşılaştırma', *DTM Dış Ticaret Dergisi*, Sayı:14,1999
- HEIDENSOHN, K. Ve HIBBERT, E. P., 'A Sectoral Analysis of Europe's Competitiveness.', *Competitiveness Review*, Vol. 7(2), 2000 s. 25–37
- HILLMAN, A., 'Observations on the Relation between "Revealed Comparative Advantage" and Comparative Advantage as Indicated by Pre-Trade Relative Prices', *Weltwirtschaftliches Archiv*, 116, 1980, s.315–321
- KING, P., *International Economics and International Economic Policy: A Reader*, Second Edition, New York: McGraw-Hill, 1995
- KOJİMA, K., 'The Pattern International Trade among Advanced Countries', *Hitotsubashi Journal of Economics*, 5, 1970, s.16–36
- KRUEGER, A., 'The Political Economy of The Rent - Seeking Society', *American Economic Review*, 64, 1974, s.291 - 303



- KRUGMAN, A. Paul, 'Does The New Trade Theory Require a New Theory?', *The World Economy*, 15 (4), 1992, s.423-442
- KUNIMOTO, K., 'Typology of Trade Intensity Indices', *Hitotsubashi Journal of Economics*, 5,1977, s.16-36
- RAY E. J., 'The Determinants of Tariff and Nontariff Trade Restrictions in the United States', *Journal of Political Economy*, vol.89, 1981, s.105-121
- STEGEMANN, K., 'Policy Rivalry Among Industrial States: What Can We Learn from Models of Strategic Trade Policy?', *International Organization*, Vol. 43, No.1, 1989, s. 73-100
- VOLLRATH, T. L., 'A Theoretical Evaluation of Alternative Trade Intensity Measures of Revealed Comparative Advantage', *Weltwirtschaftliches Archiv*, 127, 1991, s.265-279
- YEATS, Alexander. J., 'On the Appropriate Interpretation of the Revealed Comparative Advantage Index: Implications of a Methodology Based on Industry Sector Analysis', *Weltwirtschaftliches Archiv*, 121, 1985, s.61-73
- <http://www.igeme.gov.tr>
- <http://www.intracen.org>
- <http://www.tuik.gov.tr>
- <http://www.wto.org>